

ДЕТАЛІ-СИМВОЛИ В ОПОВІДАННІ ТЄ НІН (铁凝, 1957-) “АГОВ, СЯНСЮЕ”(«哦, 香雪»)

У даній статті розглянуто особливості художніх деталей-символів у оповіданні Тє Нін (铁凝, 1957-) “Агов, Сянсюе”(«哦, 香雪»). Визначена їх роль та виняткова важливість у художньому творі.

Ключові слова: художня деталь, деталь-символ, подробиця, Тє Нін.

Талант — це деталь.

І. Тургєньєв

Аналіз художнього твору важко уявити без виокремлення художніх деталей. Художня деталь – важливий компонент твору, що з одного боку, є чимось маленьким, іноді незначним, що криє у собі важливе значення, з іншого боку, є яскравим показником індивідуального стилю письменника. Актуальність даної статті полягає у тому, що деталі-символи у творчості Тє Нін (铁凝, народ. 1957) на сьогоднішній день не розглядались, проте, деталь-символ відіграє значну роль у розкритті соціальної проблеми у творі “Агов, Сянсюе” («哦, 香雪»).

Мета даного дослідження полягає у виявленні особливостей та визначенні ролі художньої деталі-символу в оповіданні Тє Нін “Агов, Сянсюе”. Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні завдання: дати визначення художній деталі; розглянути види та функції художніх деталей; охарактеризувати деталі-символи в оповіданні “Агов, Сянсюе”. Художню деталь розглядали такі вчені, як А. Б. Єсін, Є. С. Добін, В. А. Кухаренко, В. Ф. Святовець, К. Г. Паустовський та інші.

Художня деталь — подробиця пейзажу, портрета, інтер'єру або психологічної характеристики героя, виділена письменником серед усіх інших подробиць з метою підкреслити її особливе образотворче, виразне або символічне значення [Єсін 1992, 199]. Здавня серед митців високо цінувалося вміння знайти цікаве, повноцінне, і, можливо, єдине слово чи яскравий, неповторний образ, що западає в душу. А рідкісне вміння через виразну, соковиту художню деталь передати своє бачення навколишнього світу прирівнювалося до справжнього таланту.

Художню деталь нерідко плутають із подробицею, а деякі письменники та поети взагалі не вважають за потрібне їх розрізняти, вони вважають ці два

терміни взаємозамінними. Поняття художня деталь, за всієї широти його до недавнього вживання, так, здається, й не знайшло остаточного окреслення. З одного боку, його пропонують відрізнити від художньої подробиці (хоча французьке *detail* дослівно перекладається *подробиця*). З другого — визначають через ту ж таки подробицю, адже згідно визначення, характерна, значуща подробиця — це вже деталь. А просто подробиця — такий штрих у художньому полотні, який не має самостійного значення і особливо не впадає в очі [Ткаченко 2003, 201].

Є. С. Добін з цього приводу зазначає, що деталь інтенсивна, а подробиця екстенсивна [Добін 1975, 305]. Тобто, деталь зазвичай одна, а подробиць багато. Одна деталь пояснює ціле явище, вона дозволяє охопити предмет одразу. Подробиці, у свою чергу, тяжіють до множинності, описують предмет або явище вказуючи на різні якості.

Яскрава деталь у портреті людини, характері, манері розмовляти, жестикулювати, сміятись тощо — важливий засіб індивідуалізації, а водночас і типізації образу. Іноді якась деталь може бути домінантою цілого твору, може набувати глибоко алегоричного значення [Лесин, Пулинець 1971, 105]. Лише одна деталь може замінити цілий ряд подробиць. На відміну від них, художня деталь одинична, нерідко унікальна у своїй образотворчо-виразній функції. Деталь фокусує увагу читача на тому, що письменникові здається найбільш важливим або характерним в природі, в людині або у предметному світі, що оточує його. У самому відборі, «посиленні» деяких подробиць, які перетворюються на художні деталі, виявляється авторське ставлення до життя і героїв. Використання художніх деталей не лише замінює просторові, детальні описи, але і дозволяє простежити динаміку змін, що відбувається у герої [Добін 1975, 369].

Не менш важливою функцією деталі є узагальнення. Деталі створюють цілісний образ, вони необхідні для розуміння загального. Деталі та малі аксесуарні подробиці з'являються в образах, сценах, на перший погляд, зовсім непов'язаних між собою, а згодом вони наче групуються навколо головної події та зливаються у загальному життєвому потоці [Добін 1975, 302]. Зміст та сила деталі у тому, що у нескінченно малому зосереджене велике ціле [Добін 1975, 303]. Адже відтворити предмет з усіма його особливостями, а не просто згадати, письменник не може, і саме деталь, точніше їх сукупність, “заміщують” ціле у тексті, визиваючи у читача потрібні автору асоціації. При цьому автор розраховує на уяву та досвід читача, котрий зміг самостійно би додати елементи, котрих не вистачає. Подібне відновлення неповної картини Р. Інгарден називає конкретизацією твору читачем, і у кожного вона індивідуальна [Інгарден 1960, 139]. Використання художньої деталі не тільки за-

мінює просторі, детальні описи, але й дозволяє прослідкувати динаміку змін, що відбувається у людині.

На сьогоднішній день існує багато класифікацій художніх деталей. Наприклад, А. Б. Єсін виділяє психологічні та зовнішні деталі. За стилістикою вчений розподіляє на описові, сюжетні та психологічні [Єсін 1992, 201]. В. А. Кухаренко виділяє наступні види деталей за функціональністю: зображальна, уточнююча, характерологічна, імплікуюча [Кухаренко 1988, 113]. Є. С. Добін виділяє деталі-подробиці та деталі-символи [Добін 1975, 390].

Існує ще одна найширша класифікація деталей, що зазначена у посібнику зі “Вступу до літературознавства” під редакцією Л. В. Дудника [Дудник 2005, 191]. У ній всі деталі поділяються на словесні, портретні, пейзажні, психологічні, предметні та деталі як форма узагальнення.

На жаль, ще не існує загальноприйнятої характеристики, бо, як зазначає А. Б. Єсін, поділ деталей, наприклад, на психологічні та зовнішні – дуже умовний, адже іноді зовнішні деталі передають психологічний стан, і навпаки, зовнішні деталі впливають на психологічні [Єсін 1992, 202].

У певних умовах художня деталь може стати художнім символом, як зазначають і Є. С. Добін, і В. А. Кухаренко, і А. Б. Єсін. Деякі художні деталі стають багатозначними символами, що мають соціальний, психологічний і філософський сенс. Символом може виступати будь-який тип деталі. Цей тип, так само як і інші, має свою власну особливу структурну та образну специфіку. Це схоже на вищий ступінь розвитку деталі, пов’язаний з її включенням у цілий текст, це дуже сильний та різносторонній актуалізатор.

Таким чином, деталь — важливий компонент художнього твору. Це стосується не тільки західної літератури, але і східної. У китайській літературі серед сучасних письменників деталь яскраво представлена у творчості Те Нін.

Те Нін — відома китайська письменниця. На даний момент вона очолює Спілку письменників, вона є не тільки першою жінкою, але й наймолодшою людиною, що очолила цю спілку. Народилась письменниця у Пекіні, до школи ходила у Баодіні, після чого відправилася до Бое, провінція Хебей, щоб пізнати сільське життя. Тому і не дивно, що більшість її творів пов’язані із темою села та міста. Ранні твори описують село, життя у селі, пізніше з’являється тема урбанізації, ще пізніше і самого міста. Головними двома типами героїв у письменниці, відповідно, виступають городяни та селяни. Ці факти з біографії допомагають глибше зрозуміти символи у її оповіданнях. Яскравим прикладом є оповідання “Агов, Сянсюе”, за яке Те Нін отримала національну премію у 1982 році.

Оповідання “Агов, Сянсюе” описує село між гір, через яке нещодавно простелили рейки залізної дороги. *Потяг* (火车) — це перша деталь-символ.

У творі – це вісник урбанізації, з його приходом усе життя у маленькому селищі перевернулося, воно ніколи не може стати таким як раніше. На самому початку підкреслюється важливість даної деталі:

如果不是有人发明了火车，如果不是有人把铁轨铺进深山，你怎么也不会发现台儿沟这个小村 [http://book.sina.com.cn/books/2006-11-06/1838205928.shtml].

Якщо б не було людини, що винайшла потяг, якщо б не було людини, яка б проклала рейки в горі, ви б ніколи і не помітили цього маленького селища.

Наведемо ще один приклад:

不久，这条线正式营运，人们挤在村口，看见那绿色的长龙一路呼啸，挟带着来自山外的陌生、新鲜的清风，擦着台儿沟贫弱的脊背匆匆而过。

Пройде небагато часу, як ця лінія оживе, люди увійдуть у селище, побачать зеленого свистячого дракона, що привезе щось незнайоме з-за тих гір, новий свіжий вітер, повільно викорінюючи бідність, що панувала у Тайергоу.

У даному уривку авторка називає потяг зеленим свистячим драконом, а дракон, як відомо, дуже шанована у Китаї міфічна тварина, тобто щось могутнє і потужне увійде у життя селища. Вислів *викорінюючи бідність* — це натяк на майбутні зміни, які прийдуть разом із потягом. Але зрозуміло, що не сам потяг принесе зміни, він символізує початок урбанізації та індустріалізації. Навіть до далекого маленького селища, яке знаходиться за горами, дійшла індустріалізація.

Молоді дівчата радісно сприймають новину, що нарешті потяг буде зупинятися у Тайергоу. Проте є почуття неспокою, потяг виглядає великим, страшним, незнайомим, як і усі зміни, що несуть за собою урбанізація та індустріалізація, вони “ковтають” усі селища, не даючи часу на те, щоб збагнути, що відбувається. Зіштовхуючись із цими явищами людина почуває себе маленькою і незахищеною, як почуває себе і героїня оповідання Сянсюе:

她有点害怕它那巨大的车头，车头那么雄壮地吐着白雾，仿佛一口气就能把台儿沟吸进肚里。它那撼天动地的轰鸣也叫她感到恐惧。在它跟前，她简直像一叶没根的小草。

Вона трохи побоюється голови цього велетня, з якої вивергається густий білий дим, схоже, що він може разом проковтнути усе село. Він так сильно гримить, ніби зараз розчахнуться небо і земля, це наводить на неї жах. Перед ним вона почувається маленькою травинкою.

З появою потягів, як засобу безпосереднього зв'язку із містами, перші знайомства з городянами, уявленням про те, що знаходиться *за горою* викликає цікавість селян, а згодом і перші хвили міграції до міст. Проте, автор ще не торкається тієї теми, а лише підводить до неї, описавши випадок, як Сянсюе поїхала у сусіднє місто:

她挽紧篮子，小心地朝车厢迈出了第一步。这时，车身忽然悸动了一下，接着，车门被人关上了。当她意识到眼前发生了什么事时，列车已经缓缓地 toward 台儿沟告别了。... 看来这不是梦，一切都是真的，她确实离开姐妹们，站在这又熟悉、又陌生的火车上了。

Міцно тримаючи кошика, вона обережно зробила перший крок у вагон. У цей час поїзд раптом рушив, двері зачинилися. Коли вона усвідомила, що трапилось, поїзд вже повільно від'їжджав від Тайергоу... Тоді вона зрозуміла, що це не сон, а все наяву, вона насправді покинула своїх подруг та їде у цьому знайомому і водночас чужому потязі.

Письменниця описує не лише Сянсюе, а й усіх, хто колись з якоїсь причини зайшов у вагон і попрощався зі своїм рідним селом, вирушивши до міста.

Ще одним яскравим прикладом деталі-символу є *пенал* (铅笔盒), адже сказати, що у даному оповіданні *пенал* – це лише речова деталь, буде замало.

Сянсюе була єдиною дівчиною із Тайергоу, яка ходила до середньої районної школи. І мрія мати пенал у неї з'явилася тоді, коли вона неодноразово була висміяна своїми однокласниками за те, що у неї немає пеналу. У даному оповіданні відсутність пеналу – це показник бідності сільських родин, він прирівнюється до скарбу, адже для сільської дівчини мати пенал – це володіти скарбом, якому немає ціни. Наведемо приклад із оповідання:

公社中学可就没那么多姐妹了，虽然女同学不少，但她们的言谈举止，一个眼神，一声轻轻的笑，好像都是为了叫香雪意识到，她是小地方来的，穷地方来的。...“你上学怎么不带铅笔盒呀？”她们又问。“那不是吗。”香雪指指桌角。其实，她们早知道桌角那只小木盒就是香雪的铅笔盒，但她们还是做出吃惊的样子。每到这时，香雪的同桌就把自己那只宽大的泡沫塑料铅笔盒摆弄得哒哒乱响。

У районній середній школі у неї не було багато подруг, хоча дівчат там було немало, проте усією своєю поведінкою, поглядами, тихими намішками, вони показували, що вона приїхала з села, з бідного краю.... “А чому ти не носиш пенал до школи?” - не заспокоюються вони. “Чому ж, ношу.” - Сянсюе показує на край парті. Хоча вони і знають, що та дерев'яна коробочка і є її пеналом, однак, вони вдавано дивуються. У цей час сусідка по парті клацає своїм великим пластмасовим пеналом.

Сянсюе мала дерев'яний пенал, який для неї колись зробив батько-гесляр. Її ж однокласниці хизуються сучасними пеналами, у яких при закритті чути *клац*. Дівчина І не здогадувалась, що усе це відбувалося завдяки магніту, а тому це *клацання* було схоже для неї на диво:

这是一只可以自动合上的铅笔盒，很久以后，香雪才知道它所以能自动合上，是因为铅笔盒里包藏着一块不大不小的吸铁石。

Це був пенал, який сам закривався, пройде ще багато часу поки Сянсюе зрозуміє, що закривається він завдяки маленькому прихованому магнітику.

Сянсюе щиро вірила в те, що відсутність пеналу – найбільша її проблема. Якщо у неї з'явиться такий пенал, як в усіх – всі проблеми відразу ж вирішаться, тож її мрією був пенал. Через це вона і наважується зайти до потягу. Мить, коли дівчина побачила пенал описується з особливим почуттям, ніби дівчина побачила якусь сакральну річ:

车上一直没有人发现她，她却在一堆堆满食品的小桌上，发现了渴望已久的东西。它的出现，使她再也不想往前走了，她放下篮子，心跳着，双手紧紧扒住窗框，认清了那真是一只铅笔盒，一只装有吸铁石的自动铅笔盒。它和她离得那样近，她一伸手就可以摸到。

Ніхто з пасажирів її не помічає, а вона ж побачила на столі давно жадану річ. Ця знахідка змушує її спинитися, іти далі вже не хочеться, вона ставить кошик на землю, а сама простягає обидві руки, щоб краще роздивитись пенал з магнітом, що сам закривається. Він так близько, що можна протягнути руку і торкнутися.

Врешті решт, коли Сянсюе отримала свій пенал, вона була настільки щаслива, що хотіла скоріше піти до школи і показати його усім.

У пеналі дівчина бачить вирішення проблеми своєї бідності, несприйняття її світом. Вона вважає, що дівчата припинять над нею сміятися, більш того, можливо, навіть почнуть ставитись до неї як до рівної. Її сільська дитяча наївність викликає співчуття. Не дарма автор використала саме таку маленьку дрібницю як пенал, щоб показати різницю між сільським та міським рівнем життя, щоб підкреслити неможливість вирішення питання у той час. Адже дівчина не стане рівною для городян. Наступного разу замість пеналу знайдеться ще якась маленька деталь, щоб принизити її.

Менш значущими деталями виступають питання, які однокласниці Сянсюе ставлять їй кожного разу, як вона приходить до школи:

她们故意一遍又一遍地问她：“你们那儿一天吃几顿饭？”她不明白她们的用意，每次都认真的回答：“两顿。”然后又友好地瞧着她们反问道：“你们呢？”“三顿！”她们每次都理直气壮地回答。之后，又对香雪在这方面的迟钝感到说不出的怜悯和气愤。

Вони навмисне в неї запитують: “А скільки разів на день ви там їсте?” Вона не розуміючи їх помислів кожного разу щиро відповідає: “Два рази.” А потім привітно дивлячись на них і собі питає: “А ви?”. “Тричі.” - впевнено відповідають вони. Через це Сянсюе відчуває невимовні жалі та прикрість.

Дівчат не цікавить скільки разів їсть Сянсюе та її родина, вони мають на меті підкреслити її становище, сільське походження. Це ще один спосіб при-

ниження бідної дівчини, за цими питаннями слідує насмішки з приводу пеналу. Цього приниження Сянсюе зазнає неодноразово. “Їсти двічі на день” – показник сільського неможливого життя, коли родина не може собі дозволити третього прийому їжі. “Їсти тричі на день” – жити заможнo.

Отже, Пенал як і питання про те, скільки разів на день їдять у селі – це ще один спосіб приниження сільської дівчини.

Ще одним атрибутом приналежності до міста були товари на які дівчата обмінювали продукти:

她们垫着脚尖，双臂伸得直直的，把整筐的鸡蛋、红枣举上窗口，换回台儿沟少见的挂面、火柴，以及属于姑娘们自己的发卡、香皂。有时，有人还会冒着回家挨骂的风险，换回花色繁多的沙巾和能松能紧的尼龙袜。

Вони ставали навипиньки і протягували до вікна корзину з горіхами, фініками і яйцями, обмінюючи продукти на локишину, яка була рідкістю у Тайергоу, сірники, а також на шпильки для волосся та мило, що належало дівчатам-пасажиркам. Іноді хтось навіть мінявся на кольорові хустинки та капронові панчохи, ризикуючи вдома отримати на горіхи.

Кольорові хустинки, капронові панчохи, мило, шпильки для волосся – усе це предмети розкоші для сільських дівчат. Вони є деталями-символами, які вказували на заможність, приналежність до міста. Для селян вони були чимось незвичним та дуже цінним.

До цих деталей-символів можна віднести й маленький годинник та обруч на дівчатах з поїзда. Вони відразу привернули до себе увагу селян і розмови про них не вщухали аж до наступного дня:

“香雪，过来呀，看！”凤娇拉过香雪向一个妇女头上指，她指的是那个妇女头上别着的那一排金圈圈。“怎么我看不见？”香雪微微眯着眼睛。

“就是靠里边那个，那个大圆脸。看，还有手表哪，比指甲盖还小哩！”凤娇又有了新发现。香雪不言不语地点着头，她终于看见了妇女头上的金圈圈和她腕上比指甲盖还要小的手表。

“Сян Сюе, а ну іди подивися!” - Фен Цзяо потягнула Сянсюе та Показала на дівчину в золотому обручі. “Що там? Я не бачу.” - Сянсюе прищурилась. “Ну та, що спирається на цю сторону, та, що з круглим обличчям. Поглянь, у неї ще й годинник менший за ніготь!” - Фенцзяо помітила нові деталі. Сянсюе мовчки кивнула, вона нарешті побачила і золотий обруч на голові у дівчини, і годинник, менший за ніготь.

姑娘们走回家去，路上还要为一点小事争论不休：“谁知道别在头上的金圈圈是几个？”“八个。”“九个。”“不是！”“就是！”

Дівчата повертаються додому, дорогою вони обговорюють ще невіршене питання: “Скільки обручів було у дівчинки на голові?” - “8.” “9.” “Та ні!” “Та так!”

Проаналізувавши символічні деталі, ми розуміємо глибоку соціальну проблему, що криється у маленькому оповіданні. У невеличкому творі змальована ситуація, з якою зіштовхнувся Китай після реформ.

Отже, не можна не відмітити важливість художньої деталі у художніх творах, адже у маленьких штрихах криється глибокий зміст. Деталь-символ поглиблює психологізм, а також надає можливості читачу самому подумки дописувати оповідання. За допомогою художніх деталей письменник не лише економить засоби вираження, але й робить твір живим, гнучким, дозволяючи кожному читачу бути не просто спостерігачем, але й активним учасником.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Введение в литературоведение. Литературное произведение: учебник/ Н. Л. Вершинина, Е. В. Волкова, А. А. Илюшин; под. общ. ред. Л. М. Дудника. – М.: Оникс, 2005. – 416 с.
2. Добин Е. Сюжет и действительность; Искусство детали / Е. Добин. - Л.: Сов. писатель, 1981. – С.302-370
3. Есин А. Б. Литературное произведение: Типологический анализ/А.Б. Есин. – М., 1992.
4. Ингарден Р. Исследования по эстетике. — М.:1960.- С. 139
5. Кухаренко В. А. Интерпретация текста. — М., 1988. – С.113
6. Лесин В. М., Пулінець О. С. Словник літературознавчих термінів. – К., 1971, - С.105
7. Ткаченко А. О. Мистецтво слова: Вступ до літературознавства. – К., 2003 – С.201

Интернет-джерела: <http://book.sina.com.cn/books/2006-11-06/1838205928.shtml>

Билык Н., студ.,
Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко

Детали-символы в рассказе Те Нин (铁凝, 1957-) “Эй, Сянсюэ”(«哦, 香雪»)

В статье рассмотрены особенности художественных деталей-символов в рассказе современной китайской писательницы Те Нин (铁凝, род. в. 1957 г.) “Эй, Сянсюэ”(«哦, 香雪»), определена их роль в художественном произведении.

Ключевые слова: художественная деталь, деталь-символ, подробность, Те Нин.

**Symbolic details in the short story “Ax, Xiangxue”
(«哦，香雪») by Tie Ning (铁凝, 1957-)**

The article deals with peculiarities of artistic symbolic details in modern Chinese writer Tie Ning’s (铁凝, 1957-) short story “Ax, Xiangxue” («哦，香雪») and establishes the role of such details therein.

Key words: detail, symbolic detail, Tie Ning.

УДК 82-92:82’06

Бітківська Г.В., к.пед.н, доц.,
Київський університет імені Бориса Грінченка

**ВІЗУАЛЬНИЙ ОБРАЗ
У СУЧАСНОМУ ЛІТЕРАТУРНОМУ ЖУРНАЛІ**

У статті досліджується процес візуалізації сучасних літературних журналів. Визначаються основні типи візуальних образів та їхнє значення в просторі журналу.

Ключові слова: візуальний образ, вербальний образ, графічна форма, літературний журнал, простір журналу.

У сучасній науці спостерігається очевидне зацікавлення процесом візуалізації, що виявляється в різних сферах. Візуальністю цікавляться філософи, соціологи, психологи, філологи, поліграфісти та ін. У літературознавстві найактивніше досліджувалися різноманітні аспекти візуальності поетичного тексту (М. Гаспаров, В. Жирмунський, Є. Кантор, Ю. Лотман, М. Рубінс, М. Сорока, Ю. Тинянов, Б. Томашевський та ін.). В останнє десятиліття з’явилися спеціальні дослідження, присвячені візуальному образу прозового тексту (Т. Сем’ян). Особливий інтерес для нашого дослідження становлять роботи Б. Чернякова, який вивчав зображальну журналістику в друкованих засобах масової інформації, однак інтереси науковця зосереджувалися насамперед на журналістикознавчих аспектах матеріалу певного періоду — від виникнення друкованих періодичних видань до середини XIX ст.

Метою нашої статті є дослідження своєрідності візуальних образів у сучасному літературному журналі. Матеріалом для дослідження обрано комплект журналів «Київ» за 2009 р. Під візуальним образом ми розуміємо такий, що безпосередньо сприймається зором [6].